

OPEN BRIEF VAN DE VLAAMSE BOUWMEESTER

De Open Oproep is een aanbod aan gemotiveerde publieke bouwheren, om hen te ondersteunen in hun maatschappelijke ambities en hun kwaliteitsstreven. Hoewel de procedure internationaal waardering geniet, merken we bij de Vlaamse overheid vaak nog koudwatervrees en worden te veel opdrachten in de markt gezet vanuit een te beperkte visie op architectuurkwaliteit. Vreemd toch, als je bedenkt dat precies de Vlaamse overheid destijds het initiatief nam om een Vlaamse Bouwmeester en een team aan te stellen, die de architectuurkwaliteit moeten bewaken.

Geachte beleidsmakers,

Hopelijk biedt de vakantie u de gelegenheid om even te ontspannen. Dat kan bijvoorbeeld door een bezoek te brengen aan een inspirerend architectuurproject. Aanraders daarvoor zijn Het Steen (NoArchitecten) of het vernieuwde Stadhuis (Hub-Origin) in Antwerpen, Bibliotheek Predikheren (HildundK, Korteknie Stuhlmacher) in Mechelen of NIRAS communicatiecentrum (Bovenbouw, ONO en Studio Viganò) in Dessel. U zal dan kunnen vaststellen dat de Open Oproep van de Vlaamse Bouwmeester nog steeds garant staat voor kwaliteitsarchitectuur.

De Open Oproep is een procedure die door de eerste Vlaamse Bouwmeester b0b Van Reeth in het leven werd geroepen om publieke bouwheren bij te staan voor de aanstelling van de juiste ontwerpers voor hun projecten. De Open Oproep kadert in de missie van de Vlaamse Bouwmeester om Vlaamse overheden en lokale besturen te begeleiden naar kwalitatieve projecten. Deze besturen zijn overigens niet verplicht hun ontwerp opdrachten via een Open Oproep aan te besteden: de Open Oproep is een aanbod aan gemotiveerde publieke opdrachtgevers.

Afgelopen jaar gaven onder meer een Berlijnse uitgeverij (Jovis) en een Britse kwaliteitskrant (The Guardian) blijk van bijzondere waardering voor de Open Oproep en ook elders in Europa is er aandacht. Met name in Nederland en Luxemburg is men geïnteresseerd in de ontwikkeling van een gelijkaardige procedure. In Vlaanderen wordt de werkwijze al veel langer breed gedragen door ontwerpers en experts. Ook bij lokale besturen kunnen wij bogen op enthousiasme. Verschillende lokale besturen maakten en maken gebruik van de Open Oproep voor heel diverse ruimtelijke opgaves. Ondanks dat alles merk ik dat er bij sommige overheden toch nog koudwatervrees bestaat over de Open Oproep. Vreemd eigenlijk omdat de Vlaamse Overheid ervoor gekozen heeft een Vlaamse Bouwmeester en een team aan te duiden om die architectuurkwaliteit te bewaken.

Misschien heeft de argwaan te maken met een verkeerde perceptie van wat kwalitatieve architectuur en een kwalitatief ontwerp inhouden. Vaak wordt van een tegenstelling uitgegaan tussen een architectuur die haalbaar en betaalbaar is en architectuur met een grote 'A', die naast de pragmatische eisen extra spektakel biedt. Als men op zoek is naar bijzondere architectuur, zo lijkt het, wordt eventueel een Open Oproep overwogen, maar voor het gros van de Vlaamse overheidsopdrachten kiest men voor andere procedures. Architectuur is nochtans geen occasionele luxe en de voorstellen van ontwerpers zijn niet te categoriseren in haalbaar en betaalbaar enerzijds en uitzonderlijke architectuur anderzijds. Een goed ontwerp geeft op specifieke wijze betekenis aan de maatschappelijke ambities van een opdrachtgever en daar kan elke opgave wel bij varen.

Misschien is de koudwatervrees van sommige overheidsinstanties te wijten aan angst voor het onbekende die de 'open' oproep suggereert. De zoektocht naar een geschikte ontwerper voor een

bepaalde opdracht is evenwel niet te herleiden tot het afvinken van meetbare criteria. Wanneer bijvoorbeeld heel erg wordt ingezet op ervaring, die aangetoond moet worden met referenties van soortgelijke opgaven (voor het ontwerp van een nieuwe sporthal kiezen we liefst een ontwerper die al een sporthal heeft gebouwd), dan verkleint de kans op een verrassende benadering. Komt vernieuwing immers niet soms net voort uit ervaring met andere opdrachten?

Bij de Open Oproep vertrekken we vanuit het idee dat we het antwoord op de gestelde opgave nog niet kennen en dus nog niet kunnen weten wie de geschikte ontwerper is. Via een laagdrempelige procedure mikken we op een brede selectie van ontwerpers en daardoor een verscheidenheid aan voorstellen waaruit een verantwoorde keuze kan worden gemaakt. Die goede ontwerpers naar voor halen is precies de taak van het Team Vlaams Bouwmeester. Wij kiezen daarbij niet voor zekerheid maar voor diversiteit. Die diversiteit geeft ons de mogelijkheid om samen met de opdrachtgever een ontwerper te kiezen met een ambitieuze visie op de opdracht die procesbereid is en de dialoog wil aangaan met alle belanghebbenden.

Vandaag worden nog te veel opdrachten van de Vlaamse Overheid in de markt gezet vanuit een te beperkte visie op architectuurkwaliteit. Het lijkt alsof men maar niet loskomt van een boekhoudkundig pragmatisme om een ontwerper aan te duiden. De intentie om de procedure juridisch dicht te timmeren is soms hoger dan de procedure uit te bouwen zodat ze tot architectuurkwaliteit leidt. Het kiezen van een bekwaam ontwerpteam vraagt een open en lichte procedure en de lange ervaring van een professioneel team.

Samen met mijn team doe ik dan ook graag een warme oproep aan alle lokale besturen en aan alle geledingen van de Vlaamse overheid, om 'hun' Bouwmeester in te zetten en een beroep te doen op de expertise van ons team. Alleen zo kunnen we de architectuurcultuur, die vandaag in Vlaanderen opgang maakt en nu ook in het buitenland begint op te vallen, bestendigen.

Erik Wieërs
Vlaams Bouwmeester